

I. Országgyűlés
25. Nemzeti Emlékezet Bizottságának Hivatala

dr. Rabóczki Bence
főigazgató

P.H. H.

1. Feladatkör, tevékenység

A Nemzeti Emlékezet Bizottságáról szóló 2013. évi CCXLI. törvény (a továbbiakban: NEBtv.) 2014. január 1-jei hatállyal rendelkezik a Nemzeti Emlékezet Bizottságának (a továbbiakban: Bizottság) létrehozásáról, a Bizottság jogállásáról, feladat- és hatásköréről, elnökének és tagjainak jogállásáról, valamint a Nemzeti Emlékezet Bizottsága Hivatalának (a továbbiakban: Hivatal) mint a Bizottság munkaszervezetének jogállásáról, személyi állományáról.

A Bizottság a kommunista diktatúrával kapcsolatos állami emlékezet megőrzésével, valamint a diktatúra hatalmi működésének feltárásával foglalkozó testület. A Bizottság az 1944. december 21. és 1990. május 2. közötti időszak átfogó elemzésével és a kommunista diktatúra működésének feltárásával összefüggésben az alábbi tevékenységeket végzi:

- tudományos kutatás,
- írat-, képi és hanganyagok nyilvánosság számára való közzététele,
- írat-, képi és hanganyagok digitalizálása,
- ismeretterjesztés, oktatási segédanyagok kiadása,
- a feltárt tényadatokból és eredményekből a nyilvánosság számára elérhető online adatbázis készítése,
- tudásközpont és digitális archívum létrehozása,
- élő tanúk emlékeinek rögzítése,
- a kommunista diktatúra felépítésével, működésével kapcsolatos vizsgálati eredmények közzététele,
- a kommunista hatalombirtokosoknak a diktatúra működésével összefüggő szerepükre és cselekményeikre vonatkozó személyes adataik közzététele.

A Bizottság feladatainak ellátása érdekében tudományos kutatómunkát végez. A kutatómunka egyrészt kiemelt projektek keretében, részben társintézményekkel együttműködve, szakmai műhelyek bevonásával zajlik. A Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóközpontjával 2014-ben létrehozott Vidéktörténeti Témacsoport 2018-ban is tovább folytatta a kommunista diktatúra vidéki társadalomtörténeti jelenségeinek átfogó vizsgálatát az egész országra kiterjedő levéltári alapkutatások révén, különös tekintettel a diktatúrával szemben megnyilvánuló ellenállás egyéni és kollektív formáira. 2018-ban jelent meg a Vidéktörténeti Témacsoport második tanulmánykötete, Vakvágány. A „szocializmus alapjainak lerakása” vidéken a hosszú ötvenes években 1. címmel, a harmadik kötet pedig előkészületben van.

Ugyancsak a magyar vidékről, egészen pontosan a kényszerkollektivizálás, kényszertéeszesítés folyamatáról és az ennek következtében végbement társadalmi változásokról szól a Bizottság 2018-ban indított „Sorsfordítás. A paraszti társadalom felszámolása, 1945–1962” címet viselő országos megemlékezéssorozat. Tekintettel arra, hogy a kényszerkollektivizálás mindmáig alig ismert, kibeszéletlen fejezete közelmúltunknak, a Bizottság, jelentős részben a fentiekben említett vidéktörténeti kutatásaira alapozva valósította meg az országos tablókiállítást, rövidfilmet (Apáink földje), kerekasztal-beszélgetéseket, rendhagyó történelemórákat és középiskolásoknak szóló tanulmányi versenyt egyaránt magába foglaló programsorozatot Budapesten és további közel húsz településen. A projekt az Országgyűlés Hivatala Közgyűjteményi és Közművelődési Igazgatóságával együttműködésben valósult meg, Kövér László, az Országgyűlés elnöke fővédnökségével.

A kiemelt programok mellett a Bizottság a beszámolási időszakban, a NEBtv-ben megfogalmazott feladatainak megfelelően, munkacsoportok keretében szisztematikusan folytatta annak vizsgálatát, hogyan működtek a pártállami diktatúra formalizált és rejtett hatalmi mechanizmusai a mindennapi gyakorlatban. A Bizottság célja – a diktatúra

emlékezetének megőrzése és a közgondolkodás formálása érdekében – a kutatási eredmények minél szélesebb körben történő megismertetése és elérhetővé tétele.

A Bizottság a Magyar Dolgozók Pártja 1948-as létrejöttének hetvenedik évfordulójához kapcsolódóan 2018-ban bemutatta a PÁRT-ÁLLAM-PÁRT nevű internetes adatbázist, amelyet a Magyar Nemzeti Levéltárral együttműködésben hozott létre. Az adatbázisban a hatalom helyi képviselői, tehát a kommunista állampárt több mint háromezer megyei funkcionáriusa található meg többek között pártfunkciójukra, munkahelyükre, munkakörükre, előléptetésükre, kitüntetéseikre vagy pártbüntetéseikre vonatkozó adatokkal. Az adatbázis strukturált módon, számos keresési lehetőséget biztosítva tárja az érdeklődők elé a rendelkezésre álló életrajzi adatokat, ezzel nyújtva – egy régóta esedékes igénynek megfelelően – információk kárptólást a magyar társadalomnak.

Ugyancsak 2018-ban mutatta be a Bizottság másik internetes adatbázisát, a perek56.hu-t, amely a Kúria, a Legfőbb Ügyészség és a Bizottság 2014-ben indult együttműködése eredményeként született meg. Az adatbázis az 1956-os forradalom és szabadságharc vérbe fojtását követő megtorlás során a végrehajtott halálos ítélettel zárult pereket mutatja be, és a Bizottság tervei szerint folyamatosan ki fog bővülni a halálra ítélt, de a kivégzést végül elkerülő, továbbá az úgynevezett „nagyidősök” – életfogytig tartó, vagy 15–20 év börtönnel sújtottak – sorsának és az ellenük lefolytatott eljárások végrehajtónak bemutatásával. Az adatbázis nagy értéke abban rejlik, hogy az áldozatok mellett tartalmazza a megtorlásban szerepet vállalt politikai nyomozók, hivatásos és laikus bírák, valamint ügyészek adatait is.

A Bizottság 2018-ban is kiemelt figyelmet fordított arra, hogy együttműködjön más kelet-közép-európai emlékezetpolitikai intézetekkel, valamint további nemzetközi szervezetekkel. A lengyel Karol Wojtylát 1978-ban választották pápává, ő lett a katolikus egyház első közép-európai vezetője. Pápává választásának 40. évfordulója alkalmából, 2018. október 9–12. között a Bizottság és lengyel társintézménye, a Nemzeti Emlékezet Intézete (IPN) nagyszabású nemzetközi tudományos konferenciát rendezett Krakkóban és Budapesten. Az esemény védnökei Kövér László, az Országgyűlés elnöke, Marek Kuchciński lengyel alsóházi elnök, valamint Marek Jędraszewski krakkói érsek voltak.

A Bizottság honlapja mellett Facebook közösségi oldala, YouTube videómegosztó csatornája továbbá e-mailes hírlevél szolgáltatása révén folyamatosan törekszik az érdeklődők, kiemelten a fiatalabb generációk megszólítására. A hagyományos műfajokat tekintve, 2018-ban is számos könyvet, tájékoztató füzetet adott ki mind magyar, mind angol nyelven. Utóbbiak közé tartozik a „Légy hű mindhalálig – a hitvalló egyház magyar mártírjai” c., az IPN-nel közös konferenciára ezer példányban kiadott füzet, amely magyar és angol változatban is elérhető.

Az előirányzatok alakulása

A Nemzeti Emlékezet Bizottságának Hivatala a NEBtv. értelmében fejezetet irányító szervezeti jogállással bíró, központi költségvetési szerv, amelynek költségvetése az Országgyűlés fejezetén belül önálló címet képez.

Az előirányzatok módosítása

A NEB Hivatalának a Magyarország központi költségvetéséről szóló 2017. évi C. törvényben jóváhagyott eredeti kiadási/támogatási előirányzata 808,0 millió forint volt.

A Hivatal 2018. évi – főösszeget érintő – előirányzat-módosítás adatait, jogcímenként az alábbi táblázat mutatja:

Előirányzat-módosítások levezetése

I/2B. melléklet

Cím, alcím, intézmény megnevezése

millió forintban egy tizedessel

Megnevezés	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Kiadásból személyi juttatás	Létszám
2017. évi C. törvény szerinti előirányzat	808,0		808,0	468,4	56,0
Módosítások jogcímenként *					
- kormány hatáskörben - 11686-2/2018. NGM	0,2		0,2	0,1	
- kormány hatáskörben - 1347/2018. (VII.26.) Korm.hat.	28,3		28,3	5,8	
- kormány hatáskörben - 1511/2018. (X.17.) Korm.hat.	20,6		20,6	8,9	
- kormány hatáskörben - 21224/2018. PM	0,4		0,4	0,3	
- fejezeti hatáskörben - működési bevétel	6,0	6,0			
- intézményi hatáskörben - működési c. átvett pénzeszk.	2,8	2,8			
- intézményi hatáskörben - működési c. támogatás	0,7	0,7			
- intézményi hatáskörben - felhalm. c. támogatás	1,0	1,0			
- intézményi hatáskörben - 2017. évi maradvány	201,4	201,4		20,5	
- intézményi hatáskörben - kiemelt előirányzatok között				-100,0	
2018. évi módosított előirányzat	1 069,4	211,9	857,5	404,0	56,0

* évközi átadás-átvételek, engedélyezett többletek, elrendelt létszámleépítés, átvett intézmények esetében tételes (intézményenkénti) bemutatás az átvételről

Az 1. pontban jelzett „Sorsfordítás” projektre a magyarországi kényszerkollektivizálás áldozatainak emlékére tervezett programok finanszírozásáról szóló 1871/2017. (XI.29.) Korm. határozat alapján 48,9 millió forint forrást biztosított a Kormány. A keretet a megemlékezésorozat megvalósításának ütemezése szerint két részletben hívta le a Hivatal 28,3 és 20,6 millió forint összegben.

A működési célú átvett pénzeszközök soron kimutatott 2,8 millió forint a 2015. évben indult „Vasfüggönyök mögött” c. pályázat végelszámolása alapján 2018. évben került átutalásra a Hivatal részére.

A Hivatal Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Önkormányzatától 0,7 millió forint támogatást kapott „A Bojtorján együttes története” munkacímű kötet megírására, szerkesztésére, kiadására és terjesztésére. A könyv Csátori Bence tollából „Vigyázz magadra, fiam!” címmel jelent meg.

Felhalmozási célú támogatásként a Hivatal 1,0 millió forint összegű támogatást kapott pályázat alapján a Bethlen Gábor Alapkezelő Nonprofit Zrt-től az „Élő múlt – Emlékezetkultúra és magyar identitás Kárpáltalján” c. dokumentumfilm készítésére.

Az előirányzatok felhasználása

Az előirányzatok összességében az alábbiak szerint alakult:

Előirányzatok teljesítésének levezetése

I/2A. melléklet

Cím, alcím, intézmény megnevezése

Megnevezés	2017. évi tény	2018. évi eredeti előirányzat	2018. évi törvényi módosított előirányzat	2018. évi módosított előirányzat	2018. évi tény	5/1	5/4
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
	millió forintban, egy tizedessel					% -ban	
Kiadás	701,5	808,0	808,0	1 069,4	848,0	120,9	79,3
ebből: személyi juttatás	343,0	468,4	468,4	404,0	397,1	115,8	98,3
Bevétel	39,7			10,5	10,4	26,2	99,0
Támogatás	808,0	808,0	808,0	857,5	857,5	106,1	100,0
Költségvetési maradvány	201,4	–	–	201,4	201,4	100,0	100,0
Létszám (fő)	51**	61*	61	61	53**	103,9	86,9

*eredeti, elemi költségvetésben szereplő létszám

**tény, éves átlagos statisztikai állományi létszám

A **személyi juttatások** módosított 404,0 millió forint előirányzatából 2018. évben 397,1 millió forint került felhasználásra, amely a bizottsági tagok, valamint a Hivatal köztisztviselőinek és munkavállalóinak rendszeres és nem rendszeres személyi juttatására került felhasználásra. A személyi juttatásokon belül a Hivatal alapfeladatával összefüggésben kiemelt jelentősége van a *külső személyi juttatások* előirányzatának, miután a NEBtv. alapján a tudományos kutatómunkára a Bizottság külső szakértőt vehet igénybe, ennek megfelelően az alapfeladat ellátása részben köztisztviselői státuszban lévő kutatókkal, részben kutatási szerződés keretében megbízott kutatókkal történik.

A dologi kiadások fedezetet nyújtottak a kutatási tevékenységhez kapcsolódó szellemi (kutatási) tevékenységre kötött szerződések kifizetésére, a nemzetközi kapcsolattartás érdekében felmerült kiküldetési kiadásokra, a kutatások eredményeként készült tanulmányok, a szakmai rendezvények előadásainak könyv formában történő megjelentetésére, a kutatási eredmények internetes honlapon, oldalakon történő megjelentetésére, valamint a működési, üzemeltetési költségekre.

Az előirányzat-maradvány alakulása

A Hivatal 2018. évi fel nem használt kiadási előirányzatából (kiadási megtakarítás) adódóan a Hivatal tényleges **előirányzat maradványa 221,3 millió forint** amelyből

személyi juttatás	6,9 millió forint
kutatóhoz kapcsolódó szellemi tevékenység kiad.	42,3 millió forint
egyéb dologi kiadás	168,0 millió forint
egyéb beruházási kiadás	0,9 millió forint
felújítás	3,2 millió forint

A dologi kiadásokon keletkezett maradvány biztosít fedezetet a Bizottság, illetve a Hivatal Budapest VIII. ker., Vas utca 10. sz. alatti székháza felújításának 2019. évre terezett üteme megvalósítására, amellyel kapcsolatban a közbeszerzési eljárás kiírásra került 2018. decemberében. A felújításnak ebben a fázisában az épület földszintjén 6 új munkaállomás kiépítésére, az épület alagsorában 50-70 fő befogadóképességű konferenciaterem – kapcsolódóan ruhatár, catering helyiség, vizesblokk – kialakítására kerül sor, valamint új – akusztikai szerkezetekkel, klíma telepítésével ellátott – szerverszoba kialakítására.

A maradvány további tételei 2018. évet terhelő, de 2019. január hónapban beérkezett számlákkal, illetve 2019. évre áthúzódó szerződések alapján kötelezettségvállalással terheltek.

2. Egyéb

A vagyon alakulása

A Hivatal mérlegében a vagyoni érték soron kimutatott nettó 74,0 millió forint vagyoni értékű jog jellemzően a kutatások eredményeként létrejött tanulmányok felhasználási jogának ellenértéke. Az ingatlanok mérlegsoron a Budapest VIII., Vas utca 10. sz. alatti székház értéke szerepel 329,9 millió forint összegben, a gépek, berendezések, felszerelések és járművek mérlegértéke 23,4 millió forint, amely az informatikai eszközök, irodai gépek, valamint a hivatali gépjárművek könyvszerinti értékét mutatja. A pénzeszközök záró állományának értéke 220,2 millió forint volt.

A Hivatal fejezeti előirányzatokat nem kezel, vállalkozási tevékenységet nem folytat.

Budapest, 2019. július 17.

